

MITT LIV

HÅNDBOK FOR KONTAKTPERSONER

mai 2017

Innhold

Forord: Nyttig barnevern	3
Introduksjon.....	4
Barnesyn og verdier	6
Barnesynet i Mitt Liv.....	6
Verdier som del av profesjonalitet	6
Å samarbeide med barn og unge.....	7
Barn har rett til å få informasjon	7
Barn har rett til å snakke trygt til barnevernet.....	7
Barn har rett til å være med å bestemme	8
Barn har rett til å bidra i dokumentasjon	9
Barns rett til å gi tilbakemelding til barnevernet.....	9
Anbefalinger til god praksis - for et barnevern som samarbeider med barn og unge	10
Møter og planlegging	10
Undersøkelse	11
Hjelpetiltak	12
Hasteflytting	12
Langtidsflytting	14
Ettervern.....	14
Trygg foreldreinfo	16
Klokhet mot vold	17
Tilbakemeldinger fra barn og unge	18
Når barn uttrykker misnøye.....	19
Trygghetsperson for alle barn	20
Materiell.....	20

Forord: Nyttig barnevern

Mitt Liv har en veldig spennende ide. Barn og barnevernsarbeidere ville sammen gjøre barnevernet mer nyttig for barn. Vi tenkte dette var de smarteste samarbeidspartnerne. Hvem ellers?

Vi kjenner at mange barnevern vil bli klokere. Vi kjenner at mange voksne prøver hardt, de spør oss om råd og de vil ha tilbakemeldinger. De vil gjøre jobben sin på en måte som gjør at vi kjenner at det er hjelpsomt og nyttig for oss. Noen steder kjennes det som om bare enkelte av de voksne vil dette – og noen tviholder på å gjøre det "på gamlemåten". Vi tror at om ikke for lenge, kjennes alle barnevernstjenestene i Norge, mer samarbeidende for barn.

Vi vet at det er mye som er viktig for å få til godt barnevernsarbeid. Fagfolkene må kunne loven, retningslinjene, rutinene i tjenesten sin – og de må kunne møte mange ulike mennesker. En del steder legger de vekt på at de må kunne mange systemer og metoder.

Men vi proffene vet at ingenting nytter, hvis de ikke kan å samarbeide med oss barna og ungdommene. De må samarbeide på måter som oppleves gode for barn. Det sier seg jo selv, men dette må sies tydelig. Noen voksne tror enda at det er de som kan bestemme hva som er godt samarbeid.

Utviklingsarbeidet Mitt Liv startet i 2013. Proffer fra hele landet har deltatt. Vi har møtt barnevernsarbeidere fra Finnmark i nord til Agder i sør. Mange av oss har vært mye sinte på barnevernet. Men nå har vi kjent på takknemlighet. For at vi får være med å samarbeide – for god forandring.

Sammen med barnevernsarbeiderne finner vi veier til god praksis, som kjennes trygg og nyttig for barn og unge. Sammen finner vi og veier for å

Gjøre om dritt til gull

Dette er ikke bare lett, men det meste av tida er det veldig gøy. Og hele tida vet vi hvor utrolig viktig dette er for barn og for barnevernet.

BARNEVERNSPROFFENE & FORANDRINGSFABRIKKEN

Introduksjon

I det nasjonale utviklingsarbeidet Mitt Liv 2013-2017 har barnevernsledere og barnevernsarbeidere fra mer enn 150 barneverntjenester samarbeidet med barnevernsproffer i Forandringsfabrikken. Bygd på erfaringer fra ca 1000 barn og unge med erfaring fra barnevern rundt om i Norge, ble utviklingsarbeidet Mitt Liv satt i gang. Målet er et barnevern som oppleves godt og nyttig for barn og unge.

Barnesyn, verdier, arbeidsmåter og anbefalinger

Sammen har vi utarbeidet et barnesyn og noen verdier som det er viktig at barn og unge kan kjenne at barnevernsarbeiderne bærer inni seg og jobber etter. Barnevernstjenester over hele landet har også prøvd ut arbeidsmåter foreslått av proffene. Dette er konkrete beskrivelser av god praksis - i undersøkelse, hjelpetiltak, flytting, oppfølging etter flytting og ettervern. Arbeidsmåtene er justert etter forslag fra barnevernsarbeidere. Bygd på de justerte arbeidsmåtene, har barnevernsledere og proffer i samarbeid laget anbefalinger til god praksis i barnevernet. Denne praksisen setter barn og unge i sentrum og samarbeider med dem – for et godt og nyttig barnevern.

Anbefalingene følger kjerneprosessene i barnevernets arbeid:
Møter og planlegging – Undersøkelse – Hjelpetiltak - Hasteflytting,
Langtidsflytting og oppfølging i fosterhjem og institusjon - Ettervern

Tre fordypninger

Det er også i utviklingsarbeidet utarbeidet forslag til hvordan barnevernet kan **innhente tilbakemeldinger** fra barn og unge og hvordan barnevernet kan fange opp og møte barn og unge som er misfornøyd med hjelpa de får. Videre er det utarbeidet forslag til hvordan barnevernet kan **jobbe klokt med barn og familier der barn utsettes for vold og overgrep**. Og, som helt grunnleggende for alt arbeid i barnevernet er det laget anbefalinger til **hvordan barnevernet kan beskytte informasjonen barn og unge deler** - og formidle den videre på en måte som kjennes trygg og samarbeidende for barn og unge.

Mange tjenester er igang

Vi har et godt håp om at disse anbefalingene vil prege ny barnevernlov og framtidige offisielle nasjonale retningslinjer. Men vi har ingen tid å miste. Derfor er Mitt Liv-tjenester over hele landet i gang med å implementere anbefalingene. Vi har kommet ulikt, vi strever med utfordringer - og ser muligheter.

Hva betyr det å samarbeide med barn og unge? Hvordan endres vår rolle som barnevernsarbeidere, når barn og unge skal lyttes mer og bedre til? Når er det vi som voksne må bestemme? Og hva er god profesjonalitet - sett fra barn og unge – og hvordan kan vi få dette til i praksis?

Denne håndboka er til tjenester som vil implementere barnesyn, verdier og anbefalingene i praksis. I første omgang har vi valgt pdf-format. Vi vil gjerne ha tilbakemeldinger underveis slik at håndboka kan bli et levende verktøy.

Mitt Liv startet med et samarbeid med 14 tjenester i 2013

Mitt Liv samarbeidet i 2016 med ca 200 tjenester, flertallet av norske kommuner

Barnesyn og verdier

Barnesynet og verdiene i Mitt Liv er ment som en "grunnmur" for det arbeidet som skal gjøres. Barnesynet er det synet barn og unge ber om at fagfolkene har på dem og møter dem med. Med verdier mener proffene her holdninger som hver ansatt bærer inni seg og møter barn og unge med. Proffene ber om at alle voksne prøver å inkludere barnesynet og verdiene som del av god profesjonalitet.

Barnesynet i Mitt Liv

Barn og unge har mye kunnskap om livet sitt
De er like mye verdt som voksne
De trenger kjærlighet
De må bli trodd på og tatt på dypt alvor

Verdier som del av profesjonalitet

Åpenhet

Vi deler om oss og fra vårt liv, for å bli kjent og lage trygghet. Dette er grunnleggende og avgjørende for at barn og unge skal kunne fortelle. Vi er ærlige om hvordan barnevernet tenker om barnets situasjon og om hva som skal skje framover. Vi er ærlige om hvordan vi som behandler vi dele informasjonen videre, til foreldre og til andre fagfolk.

Medbestemmelse

Vi jobber med barnet som vår nærmeste samarbeidspartner. Vi forstår betydningen av å lage trygge rom, for at barnet skal kunne beskrive sin virkelighet sånn som den kjennes for barnet. Vi tar barnet med på avgjørelser, med på å dokumentere og barnevernet ber barn om tilbakemelding på hvordan vi kan jobbe for at det skal kjennes enda mer nyttig for barnet.

Kjærlighet

Vi møter barnet med menneskevarme, gjennom et varmt og åpent kroppsspråk, varme øyne og en stemme og ord som gjør at barnet kan oppleve trygghet. Vi viser engasjement for barnets liv og at vi ønsker å gjøre en forskjell. Vi ser hele barnet og løfter frem barnets styrker og interesser. Vi husker bursdagen og andre viktige dager for barnet.

Ydmykhet

Vi lytter med hodet og hjertet og lar barnet snakke helt ferdig. Vi jobber hardt for å forstå hvordan virkeligheten kjennes for barnet. Vi tror på barn og tar det de prøver å fortelle oss, på dypt alvor. Vi viser naturlige følelser og reaksjoner, for at barnet skal oppleve at det som det forteller, har betydning. Vi forteller barnet at de voksne alltid har hovedansvaret, hvis noe vondt har skjedd. Vi innrømmer egne feil.

Å samarbeide med barn og unge

Mange unge har uttrykt at det derfor er dumt hvis barnevernet bruker ordet medvirkning. Det er ikke et ord barn og unge forstår, hvis de ikke er godt innført i systemenes ordbruk. De har bedt om at systemene i stedet snakker om å samarbeide med barn og unge. BarnevernsProffene ber derfor om at medvirkning i stedet kalles samarbeid. Ifølge barn og unge kan å samarbeide med dem, konkretiseres sånn:

1. Barn har rett til å få informasjon
2. Barn har rett til å snakke trygt til barnevernet
3. Barn har rett til å være med å bestemme
4. Barn har rett til å bidra i dokumentasjon
5. Barn har rett til å gi tilbakemelding til barnevernet

Barn har rett til å få informasjon

For å få til godt samarbeid mellom barn og barnevern, trenger barn nok og nyttig informasjon. De har rett på all viktig informasjon om livet sitt. Mye av frustrasjonen som mange barn og unge har, er der fordi de skjønner at informasjon blir holdt tilbake eller at de har fått få, uklare eller «alternative» forklaringer. Når de er gamle nok til å lese mappa si, får mange av dem en helt ny forståelse av sin egen situasjon. Da kan de bli sinte og lei seg, kjenne seg veldig sviktet - og miste tillit til voksne.

Når er barn gamle nok til å høre sannheten? Når er de gamle nok til å få en forklaring på hva som skjer? BarnevernsProffene anbefaler at det er fra de er helt små og at det hele oppveksten gjelder å forklare på en måte som passer alderen. Barna lever med virkeligheten hver eneste dag. Derfor må barnevernet fra de er helt små, snakke ærlig til dem om den. Mange barn og unge savner informasjon om hvorfor livet er blitt som det er og blick på hvordan situasjonen ser ut nå - av voksne utenfor familien.

Barn og unge må få vite på en tydelig måte hva barnevernet tenker om situasjonen og hva som kan eller skal gjøres nå og framover. Hva er barnevernets mening om dette og hvorfor tenker de sånn? Det er barnas liv, de må leve dem - og de vil veldig gjerne være med å legge regi på hvordan de livene skal se ut.

Barn har rett til å snakke trygt til barnevernet

De siste årene har proffene møtt både forskere og fagfolk som legger vekt på at ikke alle barn har en mening om livet sitt eller vil være med å bestemme. Dette mener proffene er en kjempestor misforståelse. Alle barn og unge har en mening om hvordan livet kjennes akkurat nå og tanker og ønsker om livet framover. Hvis de ikke vil fortelle, er det oftest fordi det er utrygt å snakke med de voksne. Barnet eller ungdommen kan være usikker på hva det den sier skal brukes til eller redde for hva foreldrene får vite og hvordan de vil reagere.

For at barnevernets innsats skal bli treffsikker, er det viktig at de inviteres til å beskrive hvordan virkeligheten kjennes for dem og hva de tenker om framtida, Tiltak som blir satt i gang uten å bygge på barnets eller ungdommens beskrivelse av hvordan livet kjennes og hva som er de største utfordringene – kan bli lite nyttige. Det å ikke bli invitert til samarbeid, kan gjøre at barnevernet kan sette i gang tiltak som gjør livet vanskeligere og som forsterker problemer.

Alle beslutninger barnevernet gjør, må bygge på at barn og unge har fått beskrevet virkeligheten slik som den kjennes for dem - og uttrykt sine ønsker for framtida. Det er barnevernets ansvar at barn og unge får snakket trygt. Barnevernsarbeidere må bære verdier i hjertet sitt, gjør at barn og unge kan stole på dem og kjenne seg trygge.

Barn har rett til å være med å bestemme

Alle barn og unge ønsker å være med og bestemme i eget liv. Dette er også grunnleggende for å bygge selvfølelse og for å greie seg best mulig etter 18 år. Barnevernet må derfor ta barns erfaringer og ønsker på alvor helt fra de er små. Mange barn har opplevd å blitt "hjulpeløst" ved å bli beskyttet fra informasjon om livet sitt, ikke fått være på møter om egen situasjon eller tatt avgjørelser over hodet på seg. De forteller at de sliter med å få til hverdagene etter fylt 18 år.

To tema har gått igjen, der barn og unge veldig tydelig har sagt at de MÅ ha større mulighet til å bestemme selv. Dette gjelder flytting og kontakt med søsken, familie og nettverk. Det å flytte inn i en fremmed familie eller i bofellesskap/institusjon kan endre livet mye. Mange barn og unge har erfaring med at voksne har bestemt at de skal «starte på nytt» - og dermed ha lite kontakt med dem de reiste fra. Men mange barn og unge mener ikke at dette er til sitt beste. Hvilke voksne ville godtatt at dette skjedde med dem? Det kan være godt ment, men for mange barn og unge har det gjort vondt.

Voksne bestemmer også for mye om kontakten med foreldre, søsken, annen familie og nettverk. Men mange barn sier: «vi har ikke gjort noe galt og hvordan kan dere ha rett til å bestemme så mye av dette?» Barnevernet varer for mange barn og unge bare til de er 18 år - eller til 23 år når ettervernet fungerer. Mesteparten av livet skal de leve uten kontakt med barnevernet. Da søker mange tilbake til kontakt med familien og det kan være sårt hvis forholdet til familie og nettverk er blitt fjernt og derfor uopprettelig.

Også de små barna må inviteres til å være med og bestemme hvor de vil bo og hvilke voksne de vil ha kontakt med. Barnevernet må være grunnleggende interessert i å få frem deres opplevelse av livet sitt og deres meninger om hva som er viktig for dem. Så langt som det er mulig, må også de små barna bli lyttet til og deres meninger må bli tatt på dypt alvor.

Prinsippet om at beslutningene i barnevernet skal tas med utgangspunkt i barnets beste, betyr at det viktigste utgangspunktet for beslutningene er barnet eller ungdommen sine tanker og ønsker for eget liv. De må trygt kunne uttrykke dette. Barnet eller ungdommens ønsker følges så langt dette er mulig og sammen med andre hensyn tas det en beslutning. Når beslutningen ikke kan følge barnet eller ungdommens ønske, begrunnes og dokumenteres dette.

Barn har rett til å bidra i dokumentasjon

Det som skrives av barnevernet, er viktig. Når avgjørelser skal tas, dras det fram og brukes som «bevis». Foreldre har i dag innsyn i barnets journal. BarnevernsProffene har utfordret dagens regler for innsyn og dette er beskrevet i avsnittet om "Trygg Foreldreinfo", nedenfor.

For å få til et reelt samarbeid må alle parter ha kontroll på hva som skrives i referater etter møter og samtaler. Også når barn er små, kan barnevernet sjekke med barna hva det er klokt at skrives ned og dermed kan fortelles videre. Mest mulig må skrives i samarbeid mellom barnevernet og den det gjelder. Et referat som sendes til gjennomlesing noen uker senere, innbyr ikke til aktivt samarbeid. Det som dokumenteres må skrives på måter som gjør at alle kan forstå det.

Barns rett til å gi tilbakemelding til barnevernet

For å få til et barnevern som er trygt for barn, må barn kunne gi tilbakemeldinger om den hjelpen de får, er nyttig for dem. De må inviteres til å gi tilbakemelding på måter som de opplever som trygge og gode.

Alle barnevernstjenester må be barn og unge om tilbakemeldinger på hvordan de opplever samarbeidet med barnevernet. Tjenesten må klart uttrykke at dette er viktig for barnevernet, og for den enkelte kontaktperson, for at han eller hun skal kunne gjøre jobben sin enda bedre framover.

Anbefalinger til god praksis

- for et barnevern som samarbeider med barn og unge

Når anbefalingene skal gjennomføres, er det viktig at hver enkelt barnevernsarbeider tar verdigrunnlaget i Mitt Liv på alvor:

Vi viser åpenhet, ydmykhet og kjærlighet i samarbeidet med barnet
Vi skaper tillit og blir litt kjent før vi snakker om det vanskelige

Møter og planlegging

Mål, barnets møte: Barnet er med og planlegger og deltar i møter som gjelder barnet

Planlegging og gjennomføring sammen med barnet

Ansvarsgruppemøte kalles "Barnets møte" eks "Sofies møte", når barnevernet kan bestemme dette.

Barnet inviteres så langt det er mulig til å si hvem som skal være med og hvor møtet skal være.

Barnet inkluderes i planlegging og gjennomføring, så langt det er mulig.

Barnevernet tar ansvar for at barnet kan delta i hele eller deler av møtet, hvis barnet ønsker dette.

Barnevernet sjekker underveis at barnet oppfatter det som foregår og om barnet har synspunkter.

Dokumentasjon og evaluering gjøres sammen med barnet

Barnevernet dokumenterer hvordan det er tilrettelagt for at barnet deltar og begrunner hvis barnet ikke har deltatt.

Barnet inviteres til å være med å skrive referat, underveis eller i etterkant av møtet.

Før referatet konkluderes, går barnevernet gjennom referatet sammen med barnet, for å bli enige om hva som skal stå.

Barnevernet ber barnet gi tilbakemelding om hvordan det opplevde møtet og dette dokumenteres i journalen.

Mål, barnets plan: Barnet deltar aktivt i utarbeiding av plan og barnets ønsker kommer tydelig fram

Barnet er hovedpersonen i "barnets plan"

Barnet beskriver hvordan det opplever livet sitt nå, hvilke endringer det ønsker og hvordan det skal skje.

Barnets plan lages med utgangspunkt i barnets tanker og konkrete ønsker, uten at føringer er lagt fra barnevernet.

Barnets plan kan, hvis barnet ønsker det, brukes aktivt i samtaler med barnet.

Evaluerer sammen med barnet

Barnet inviteres til å svare på om det har blitt bedre hjemme og om det opplever at barnevernet hjelper

Planen forandres med utgangspunkt i barnets tilbakemeldinger.

Barnets tilbakemeldinger og synspunkt skal komme tydelig fram og det skal dokumenteres.

Undersøkelse

Mål: Barnet er hovedperson i undersøkelsen

Alltid snakke med barnet alene

Barnevernet snakker alltid med barnet alene i undersøkelsen og forteller hva barnevernet er.

For å sikre at barnet får snakke ærligst mulig, vurderer barnevernet å snakke med barnet først.

Barnet får mulighet til å ha med en voksen det er trygg på.

Gjennomføre i samarbeid med barnet

Barnevernet snakker alene med barnet om bekymringsmeldingen og ber om barnets synspunkter.

Barnet inviteres til å være med å planlegge undersøkelsen og foreslå hvem det skal snakkes med.

Samtaler gjennomføres på en tryggest mulig måte for barnet.

Barnevernet avtaler med barnet hva, når og hvordan informasjonen fra barnet gis videre til foreldre og fagfolk.

Barnet holdes oppdatert underveis i undersøkelsen og får gi innspill til hva som skal gjøres videre.

Valgene som gjøres for at undersøkelsen skal bli tryggest mulig for barnet, dokumenteres.

Barnevernet dokumenterer hva barnet uttaler om sin situasjon og hvilke ønsker barnet har for forandring.

Barnevernet dokumenterer hvordan dette har påvirket konklusjonen.

Avslutningssamtale

Barnevernet forteller barnet hva som har kommet fram i undersøkelsen.

Barnevernet avtaler hva som skal skje videre og vurderer sikkerheten sammen med barnet.

Barnevernet spør barnet hvordan det har opplevd undersøkelsen og tilbakemelding dokumenteres.

Hjelpetiltak

Mål: Barnet inviteres til å si fra hva familien trenger og om hjelpen virker

Samarbeid om planlegging

Barnevernet vurderer alltid å snakke med barnet alene, i planlegging. Barnet gis mulighet til å ha med seg en person det er trygg på, i møtet med barnevernet.

Barnevernet avtaler med barnet om når og hvordan informasjonen skal gis videre til omsorgspersoner og andre fagfolk.

Barnevernet er ærlige om hvilken hjelp barnevernet mener trenges og barnet får si sin mening om dette.

Barnevernet inviterer barnet til å delta i planlegging og gjennomføring av tiltaket.

Barnevernet dokumenterer barnets ønsker og hvordan disse vektlegges i beslutningene.

Evaluer hjelpen sammen med barnet

Barnevernet snakker med barnet underveis om hvordan det opplever hjelpen og om hjelpen er nyttig.

Barnevernet vurderer sammen med barnet om hjelpen skal fortsette.

Tilbakemeldinger fra barnet dokumenteres underveis, som del av evaluering.

Når hjelpen avsluttes får barnet informasjon om årsaken til dette og gis mulighet til å klage.

Barnet inviteres til å si sin mening om at hjelp avsluttes og barnets mening dokumenteres.

Hasteflytting

Mål: Barnet samarbeides med gjennom hele hasteflyttingen

Involver barnet i planlegging og gjennomføring

Barnevernet inviterer barnet til å ha med en person det er trygg på som, hvis mulig, kan følge barnet i hele flytteforløpet.

Barnevernet lytter til og tar på alvor barnets synspunkt på flytting og forslag til hvor det kan flytte.

Barnevernet avtaler med barnet når og hvordan informasjonen skal gis videre, til omsorgspersoner og andre fagfolk.

Barnevernet vurderer alltid flytting i barnets familie eller nettverk.

Det begrunnes og dokumenteres hvis barnet ønsker et flyttealternativ som ikke kan oppfylles.

Barnet gis anledning til å ta avskjed med søsken eller andre personer som er viktige for barnet.

Ved gjennomføring av barnevernsvedtak, unngås uniformert politibistand så langt det er mulig.

Oppfølging etter flyttingen

Barnevernet snakker med barnet dagen etter flytting, minimum i telefonsamtale. Er flyttingen gjort av andre enn kontaktpersonen, gjennomføres en overføringssamtale.

Barnevernet gir barnet informasjon om bakgrunnen for flyttingen.

Sammen med barnet, lager barnevernet en plan for å holde kontakt med søsken og andre viktige personer for barnet.

Ved vurdering av samvær med foreldre skal barnets ønsker tillegges vekt.

Barnevernet dokumenterer hva barnet uttaler om sin situasjon og behovet for flytting.

Barnevernet dokumenterer hvordan dette har påvirket konklusjonen og hvordan sikkerheten er vurdert.

Tilbakemeldingssamtale

Barnevernet informerer om barnevernets beslutninger og inviterer barnet til å gi synspunkter på videre tiltak

Barnevernet inviterer barnet til å gi en tilbakemelding på hvordan de har opplevd flyttingen.

Langtidsflytting

Mål: Barnet samarbeides med for å sikre at livet kjennes trygt

Samarbeid før og under flytting

Barnevernet snakker med barnet om det barnevernet nå vet og hva de tenker. Barnevernet snakker med barnet alene om retten til å velge tillitsperson.

Barnet inviteres til å komme med sine synspunkt på situasjonen og til å si sine ønsker for veien videre.

Barnevernet spør barnet om det ønsker å flytte i familie eller nettverk og ser evt. på muligheter sammen med barnet.

Hvis barnets ønsker ikke kan oppfylles, forklarer barnevernet hvorfor, og dokumenterer dette.

Barnet får si sin mening om hvordan flyttingen skal gjennomføres.

Samarbeid ved besøk

Ved besøk i fosterhjem eller institusjon snakker barnevernet, så langt det er mulig, med barnet først.

Barnet får fortelle hvordan livet kjennes nå, opplevelse av hverdagen og ønsker for fremtiden.

Barnevernet avtaler med barnet hva som skrives ned og hvordan informasjonen gis videre til omsorgspersoner og fagfolk.

Barnevernet tar ansvar for at barnet regelmessig får snakke om historien sin, sammen med noen det er trygg på.

Barnet inviteres regelmessig til å gi tilbakemelding om livet kjennes trygt og på hjelpen det får fra barnevernet.

Kontakt med foreldre, søsken og nettverk

Barnet gis mulighet til å ha med en tillitsperson i alle samtaler om kontakt med foreldre, søsken og nettverk

Barnevernet snakker med barnet alene og regelmessig om hvilken kontakt barnet ønsker med foreldre, søsken og nettverk

Barnevernet tilrettelegger for den kontakten barnet ønsker, så langt det er mulig.

Barnevernet dokumenterer barnets ønsker om kontakt og hvordan dette vektlegges i beslutningene

Barnevernet har ansvar for samværet med foreldre og lytter til barnets ønsker om hvem som skal være med på samvær

Fosterforeldre og institusjonspersonale bistår med å gjennomføre samvær når dette trengs.

Fosterforeldrenes plikt til å bistå ved samvær innarbeides i oppdragsavtalene.

Barnevernet sikrer at barnet får formidlet sin opplevelse av samværet og at dette dokumenteres i barnets journal.

Ettervern

Mål: Ungdommen får trygg og god oppfølging, bygd på egne ønsker, etter å ha bodd i fosterhjem / institusjon

Planlegging før 18 år

Barnevernet inviterer alle barn som er i fosterhjem eller institusjon til planlegging av ettervern, fra fylte 16 år

Barnevernet kan invitere til "infotreff" om ettervern for 16- og 17 åringer.

Barnevernet og ungdommen lager i samarbeid en plan for ettervern, om hvor de skal bo og behov for oppfølging.

Barnevernet dokumenterer ungdommens ønsker og hvordan dette har påvirket det som bestemmes.

Oppfølging

Ungdommen får så langt det er mulig velge en person som kan ha ansvar for oppfølging.

Ungdommen inviteres regelmessig til å komme med synspunkt om innholdet i ettervernet.

Barnevernet ber regelmessig om tilbakemelding på hva som er bra og hva som kan gjøres bedre i ettervernet.

Dersom ungdommen har takket nei til ettervern, tar barnevernet ny kontakt, seinest innen 1 år.

Trygg foreldreinfo

Ett fordypningsområde i Mitt Liv er Trygg Foreldreinfo. Gjennom mange års arbeid med barn og unge i ulike hjelpesystemer har Forandringsfabrikken sett at hvordan informasjon fra barn behandles, er helt avgjørende. Dette gjelder særlig hvordan det barnet formidler går videre til foreldre og andre omsorgspersoner.

I prosjekter om vold og overgrep forteller barn og unge at de har villet si fra om vonde ting til voksne. De har først forsøkt å fortelle små og ikke så alvorlige ting, men så fikk foreldrene raskt vite hva barna hadde fortalt. Det gjorde at de lukket seg. Det vonde ble igjen inne i kroppen, barna ble stille eller det kom ut gjennom ulike uttrykk (ulik "atferd"). Mange har levd med vold og overgrep i mange år før de igjen har snakket. Så alvorlig kan det være hvis informasjon går rett videre fra behandlere og hjelpesystemer til foreldre.

Spørsmålet om foreldres innsynsrett har stått sentralt i Mitt Liv. Proffene har i sitt forslag til ny barnevernlov, foreslått tydelige endring i retning av at opplysninger gitt av barnet skal kunne unntas foreldrenes innsyn, fram til kontaktperson og barn sammen blir enig om hvordan informasjonen skal gis. Bestemmelser i ny barnevernlov kan bety at foreldreinnsyn avgrenses. Fram til ny lov er vedtatt og tatt i bruk, ber proffene om at dette gjøres, for å lage mer trygghet for barn og unge i kontakten med barnevernet.

Mitt Liv foreslår forandring av praksis:

Samtaler med barn er interne journalnotat, unntatt innsyn

Nedtegning fra samtaler med barn merkes tydelig (ex med en egen kode) i arbeidsjournalen som internt journalnotat. Tjenesten definerer at interne journalnotater etter samtale med barnet som utgangspunkt skal unntas innsyn. Kontaktperson og barn avtaler hvilken informasjon som kan gis videre til foreldrene når, av hvem – og på hvilken måte.

Hvis opplysninger fra samtalen med barnet blir del av beslutningsgrunnlaget som kan innebære inngrep overfor foreldrene, har foreldrene rett til innsyn, hvis ikke det gjøres eget vedtak (se beskrivelse i forslag 2). Det må da avtales med barnet hvordan foreldrene kan få denne informasjonen og hvordan barnet skal skjermes hvis det er nødvendig (sikkerhetsplan eller flytting)

Dokumenter med uttalelser fra barnet vedtas å unntas innsyn

Foreldrene krever regelmessig innsyn i dokumenter som inneholder uttalelser fra barnet. Hvis barnevernet vurderer at foreldrene har juridisk rett til innsyn, men barnevernet sammen med barnet vurderer at slikt innsyn vil være skadelig, kan barnevernet lage vedtak om å unnta innsyn, etter Forvaltningslov § 19.

Foreldrene kan da, om de ønsker det, klage på dette vedtaket til Fylkesmannen.

Foreldre gjøres kjent med bekymringsmelding etter samtale med barnet

Tjenester som har bestemt at barnet skal høres først i undersøkelse, kan ha en praksis der foreldrene ikke gjøres kjent med innholdet i bekymringsmeldingen før etter at samtalen med barnet har funnet sted. Som del av en slik praksis bør offentlige samarbeidspartnere (barnehage, skole, helsestasjon osv.) veiledes til ikke å informere foreldrene om at bekymringsmelding er sendt.

Klokhet mot vold

Ett fordypningsområde i Mitt Liv er Klokhet mot vold. Dette bygger på kunnskapsinnhenting fra unge med erfaring fra vold eller overgrep i familien. Erfaringer og råd formidles i fagdager, hefte til barnevernet og film til foreldre.

Fagdager til oppvekstsektoren

En fagdag med inspirasjon for å sikre at barn blir møtt på en måte som gjør at de kan fortelle om vold og overgrep – og for å sikre at de møtes på en trygg måte hvis de forteller. Videre formidles råd til barnevern, psykisk helse, politi og rettsapparat om hvordan møte barn klokt – etter vold eller overgrep.

Hefte med råd til barnevernet, inneholder:

- Hva som trengs for at unge skal kunne fortelle om vold og overgrep.
- Hvordan møte barn og unge som har opplevd vold eller overgrep
- Når må vi hasteflytte - og hvordan kan det gjøres klokt?
- Anmeldelse eller ikke – hvordan skal dette avgjøres?
- Hvordan lage det tryggest mulig, hvis barn fortsatt skal bo hjemme?
- Hvordan gi informasjon om vold, til barn i barnehager og skoler

Film som verktøy for barnevernet i møte med foreldre:

En kortfilm av og med unge som selv har levd med vold og overgrep til bruk for barnevernet i møte med foreldre som bruker, eller mistenkes å bruke, vold i hjemmet. De unge deler erfaringer og gir råd.

Obs! På grunn av anonymiteten og sikkerheten til ungdommene i filmen er det svært viktig at filmen ikke kopieres eller spres. Filmene er tilgjengelig på en minnebrikke for barnevernstjenesten. Filmene skal alltid vises direkte fra minnebrikken, og ikke kopieres ut av den. Det er kontaktpersonens ansvar at filmene blir med tilbake til tjenesten etter visning.

Tilbakemeldinger fra barn og unge

Ett siste fordypningsområde i Mitt Liv er det å få tilbakemeldinger fra barn, for å kvalitetsutvikle tjenesten. Dette inneholder både tilbakemeldinger til hver enkelt kontaktperson – og systematiske tilbakemeldinger til tjenesten

Målet er todelt, både at barn og unge får bedre hjelp, gjennom å få mulighet til å si fra hvis samarbeidet med barnevernet er vanskelig for dem. I tillegg kan barnevernet videreutvikles, bygd på tilbakemelding fra barn og unge.

I Mitt Liv-arbeidet prøves det rundt i landet ut systematiske spørreundersøkelser, stikkprøvekontroller, tilbakemelding via Facebook og samlinger med barn og unge i en tjeneste ("profftreff"). Beskrivelser av dette finnes på www.mittliv.no.

Under følger beskrivelser av måter kontaktpersonene kan få tilbakemelding og gode dialoger med barn og unge.

Hvordan kan jeg hjelpe bedre?

Alle kontaktpersoner har et ansvar for å hjelpe barn og unge best mulig. For å få til dette, trengs tilbakemeldinger fra dem som vet hvordan hjelpen kjennes. Hver kontaktperson kan stille spørsmål til barnet eller ungdommen. Dette er også viktig for at barn og unge skal bli vant til at deres stemme er viktig.

Det er lurt å være bevisst på nødvendigheten av å få tilbakemeldinger, både gode og dårlige. Alle kan hjelpe på tryggere og mer nyttige måter for barn. For å bli gode barnevernsarbeidere, må dette trenes på. En god barnevernsarbeider må kunne ta imot tilbakemeldinger på en åpen og ydmyk måte. Til det trengs varme øyne og et åpent og positivt kroppsspråk. Det kan være vanskelig noen ganger, men som barnevernsarbeidere er en tillitsfull dialog med barn helt nødvendig for å kunne gi god hjelp.

Hvordan si at du ønsker tilbakemelding:

Her et eksempel: *Jeg jobber i barnevernet og barnevernet skal hjelpe barn i Norge. Vi skal hjelpe sånn at barn skal være trygge og få hjelp. Derfor ber jeg deg om å fortelle meg om det er noe jeg kan gjøre annerledes – for å hjelpe deg bedre. Jeg spør spør for at barnevernet kan bli enda bedre.*

Tips til kontaktpersoner for å få tilbakemelding:

- Tenk på ansvaret du som barnevernsarbeider har for at barn skal få god hjelp – og finn frem til respekten du har for dette.
- Husk varme øyne, smil - og åpent og positivt kroppsspråk. Barn kjenner fort om dette er noe du virkelig vil.
- Uttrykk at du vil ha tilbakemelding, fordi barnevernet og du vil bli bedre. Og at dette kan gjøre at flere barn får bedre hjelp.
- Om du får god eller dårlig tilbakemelding til tjenesten eller deg, husk å si TAKK. Om barn uttrykker at de vil at barnevernet eller du skal gjøre noe annerledes, kan dette være uttrykk for tillit. De tør og vil si fra for at noe skal bli bedre. Og da er det håp!

Det dokumenteres at barn er bedt om å gi tilbakemelding. Svarene skrives sånn at barnet kjenner igjen det som det har formidlet, når de seinere skal lese mappa si. De viktigste av det barnet har sagt, bør gjengis som sitat.

Forslag til spørsmål og hjelpemateriell finnes på nettstedet www.mittliv.no

Når barn uttrykker misnøye

Det kan være vanskelig for barn og unge å ta opp ting de er misfornøyde med, enten det gjelder informasjon, forholdet til kontaktpersonen eller selve tiltaket. Resultatet kan bli at barn lever i utrygge eller stressende situasjoner over tid eller at de reagerer med ulike former for fysisk «språk».

Det må derfor legges til rette for at barn kan få si fra på en trygg måte og vi må være villig til å ta konsekvensen av det de forteller.

Rutine når barn eller unge har tiltak fra barnevernet

Detter gjelder når barnet:

- Uttrykker misnøye med tiltaket (hjelpetiltak, fosterhjem, familiehjem eller institusjon) ELLER
- Uttrykker misnøye med kontaktperson eller ønske om å skifte kontaktperson

Dette gjelder når misnøye uttrykkes direkte til tjenesten eller via fosterforeldre, trygghetspersoner eller andre samarbeidspartnere:

Dette skal gjøres:

1. Den som mottar informasjonen eller uttalelsen fra barnet skal melde fra til kontaktpersonens nærmeste overordnede.
2. Barnet tilbys i forkant av oppfølgings-samtale å ha med seg en trygghetsperson han/hun ønsker. Alternativt kan det tilbys å ha med en nøytral person fra barneverntjenesten.
3. Barnet tilbys en samtale med leder eller den leder gir myndighet til. Det skal være en annen enn kontaktpersonen. Samtalen har som formål få utdypet misnøyen. Oppfølgingsamtale kan unnlates hvis barnet ikke ønsker eller det er åpenbart unødvendig.
4. Ønske om å skifte kontaktperson fra barn skal som hovedregel imøtekommes. Unntak kan for eksempel være der det framsettes gjentatte ønsker om skifte. Da må årsaken vurderes særskilt.
5. Dersom misnøyen dreier seg om ønske om å skifte tiltak skal det lages en egen plan for dette arbeidet med en tidsramme for gjennomføring. Det vurderes sammen med barnet om det kan settes inn forbedringstiltak. Barnets trygghetsperson blir snakket med.
6. Den som har fulgt opp misnøyen gir selv tilbakemelding til barnet om hva som skal skje videre.
7. Dersom avdelingsleder finner å ikke ville følge et uttrykt ønske fra barnet skal barnevernsjefen informeres om grunnlaget for uenigheten og ta stilling til om konklusjonen skal bli stående.

Trygghetsperson for alle barn

BarnevernsProffene fikk ordningen med tillitsperson inn som del av endringene av barnevernsloven i 2013 (§ 4-1,1). Barn og unge under offentlig omsorg fikk rett til en tillitsperson som kan bistå for å gjøre dialogen med barnevernet tryggest mulig for barnet. Dette mener proffene er en svært viktig ordning.

Ordningen er i varierende grad tatt i bruk rundt i landet og proffene arbeider for at barnevernstjenester bedre skal forstå mulighetene i ordningen, slik de ser det. Tilbakemeldingene fra en del tjenester i Mitt Liv, har vært at ordet tillitsperson har vært vanskelig å forklare for barn. Derfor har proffene foreslått ordet trygghetsperson erstatter ordet tillitsperson. Proffene foreslo trygghetsperson som innspill til ny barnevernslov – og lovutvalget fulgte proffenes råd. Ordet trygghetsperson er derfor tatt i bruk av proffene og i Mitt Liv.

I Mitt Liv er anbefalingen at retten til å ha med en trygg voksen gis til alle barn som har kontakt med barnevernet. Det er viktig at barnevernet påser at dette er en person som ivaretar barnets behov og ikke har egne interesser eller lojaliteter knyttet til vurderinger som skal gjøres.

Nytten av trygghetsperson

Mange barn og unge under barnevernets omsorg har takket nei til muligheten til å ha en trygghetsperson. Svar som har gått igjen har vært at de har nok voksne i livet sitt, at de har en voksen som kan være med i møter med barnevernet – eller de har tillit til barnevernet og kan treffe de alene. Ordningen med trygghetsperson må selvfølgelig alltid bare være en mulighet, for dem som ønsker det. Men for mange er den viktig.

Fra rundt om i landet har det kommet mange tilbakemeldinger om at når et barn har med seg en person det er trygg på, kan det forandre samarbeidet med barnevernet. Pratene har blitt tryggere, flere barn og unge har fått til å forklare til barnevernet det som er viktig for dem, det har blitt lettere å forstå hva barnevernet har ment – og det har blitt lettere å forstå at barnevernet vil hjelpe. Det har for mange gjort det lettere å beskrive for barnevernet, hvordan livet kjennes og hvilke ønsker vi har for tida framover.

Materiell

Nettsted www.mittliv.no som inneholder:

Korte filmer til undersøkelse, hjelpetiltak, hastelytting og langtidsflytting

Magasinet Kloket mot Vold

Film til foreldre om vold mot barn

Lysark til bruk i grunnskolen

Informasjon om barnevernet til alle barn og unge

